

2024-11-06

§ 149 2024.339 KS

Ny styrmodell 2024

Ärendebeskrivning

Alingsås kommuns nuvarande styrmodell antogs av kommunfullmäktige den 27 november 2019, § 218. Detta beslut kom efter en revidering av styrmodellen som syftade till att skapa en tydligare koppling till vision och värdegrund. I samband med detta gjordes även en översyn av vilka delar som kunde utvecklas för att stärka genomslagskraften i kommunens verksamhetsstyrning.

Kommunstyrelsen beslutade i sin budget för 2023-2025 att ge kommunledningskontoret i uppdrag att ta fram en kommunkoncernövergripande ekonomisk handlingsplan för välfärdens finansiering under 2020-talet. Uppdraget återrapporterades och kommunstyrelsen beslutade den 11 december 2023, § 217, att anta en kommunkoncernövergripande ekonomisk handlingsplan. Syftet med handlingsplanen är att kommunen ska genomföra genomtänkta långsiktiga åtgärder för att underlätta för kommunen att hantera kommande kostnadsökningar. En av åtgärderna i planen var att revidera styrmodellen så att större fokus läggs på effektivitet. Kommunledningskontoret har gjort en översyn av styrmodellen i vilken det framkommer att det finns områden i styrmodellen som inte efterföljs och att det finns potential för effektivare styrning. Av den anledningen föreslås en reviderad version av styrmodellen.

Beredning

Kommunledningskontoret har i skrivelse den 30 september 2024 lämnat följande yttrande och förslag till beslut:

I översynen har det framgått att styrmodellen kan justeras så att styrningen än mer inriktas till att kommunen ska ha effektiva verksamheter och effektiva planerings- och uppföljningsprocesser. För att detta ska vara möjligt behöver det finnas förutsättningar för dialog och samförstånd och att förvaltning säkerställer att förtroendevalda är välinformerade och har bra beslutsunderlag.

Kommunledningskontoret föreslår att målstyrningen koncentreras till ett övergripande mål – Sveriges mest effektiva kommun. Vilket innebär att Alingsås kommun ska bli bäst i Sverige på att ha verksamheter med hög kvalitet utifrån våra förutsättningar och resurser. Målet tydliggör behovet av att kommunen behöver anpassa verksamheterna och fokusera på att ge en god kvalitet i sitt grunduppdrag. När målet nås står Alingsås kommunen väl rustat för att kunna erbjuda invånarna en hög välfärd även i en utmanande framtid. Målet föreslås följas upp två gånger per år, på nämnds nivå genom respektive nämnds genomlysning och bokslut, samt på kommunövergripande nivå i samband med kommunens årsbokslut.

Enligt kommunallagen 11 kap. § 6, ska kommunens budget innehålla mål för god ekonomisk hushållning. I förslaget till styrmodell framkommer att verksamhetsmålen definieras genom kommunens övergripande mål – Sveriges mest effektiva kommun.

För att komplettera begränsningarna i målstyrningen föreslås att respektive nämnd har möjligheten att i samband med budget ange politiska inriktningar som ska styra förvaltningen. Dessa bör vara få till antalet och koncist skrivna. Syftet med de politiska

2024-11-06

inriktningarna är att tydliggöra för förvaltningarna vilka frågor eller områden som är särskilt viktiga för hur verksamheterna bedrivs eller utvecklas. Dessa ska hjälpa förvaltningen i sitt förhållningssätt och i sina prioriteringar. De politiska inriktningarna föreslås inte ligga med i den ordinarie uppföljningsprocessen men kan följas upp om nämnden så önskar.

Förslaget till styrmodell innebär en mer reducerad detaljstyrning av styrprocesserna. Syftet med en mer övergripande styrning är att underlätta och möjliggöra justeringar utan att styrmodellen behöver justeras. I dagens styrmodell finns områden där styrningen bedöms som för omfattande och som snarare bör kunna styras genom anvisningar, exempelvis skrivningar om bokslutsdialoger och rutin för omvärldsanalys. En sådan förändring är att bolagen föreslås styras mindre genom styrmodell och i högre grad av ägardirektiv.

Det finns även vissa områden i nuvarande styrmodell som föreslås tas bort helt då de inte efterföljs idag. Detta gäller framförallt skrivningar om tillväxtprogram, som kommunen inte använder sig av längre. Ett annat område är kritiska verksamhetsfaktorer, som endast nyttjas av några nämnder. Att ta bort dessa hindrar samtidigt inte att nämnder att själva avgöra om man vill fortsätta använda sig av kritiska verksamhetsfaktorer.

Styrmodellen föreslås kompletteras med att resursfördelningsmodellen förklaras då detta är ett viktigt verktyg i budgetprocessen. Likaså föreslås förtliganden av de styrdokument som kommunen använder sig av.

Om styrmodellen antas av kommunfullmäktige planerar kommunledningskontoret att göra justeringar av dokumentets utformning och design. Innehållet kommer inte förändras.

Kommunstyrelsen har den 21 oktober 2024, § 140 behandlat ärendet och föreslagit att styrmodell för Alingsås kommun antas och att styrmodellen ersätter den tidigare styrmodellen, antagen av kommunfullmäktige den 27 november 2019, § 218.

Kommunstyrelsen har den 21 oktober 2024, § 140 behandlat ärendet och föreslagit att styrmodellen godkänns.

Anförande

Anförande hålls av Daniel Filipsson (M), Heidi Hankanen Ängberg (C), Simon Waern (S), Jens Christian Berlin (L), Sanna Dabolins (V), Lady France Mulumba (KD), Amanda Andersson (MP), Eva-Lotta Pamp (M), Marcus Wallin (V), Rebecka Gustin (S), Boris Jernskiegg (-), Annika Qarlsson (C), Holger Andersson (L), Thomas Thim (M) och Birgit Börjesson (S).

Förslag till beslut på sammanträdet

Daniel Filipsson (M), Simon Waern (S), Jens Christian Berlin (L), Lady France Mulumba (KD), Eva-Lotta Pamp (M), Rebecka Gustin (S), Boris Jernskiegg (-), Holger Andersson (L), Thomas Thim (M) och Birgit Börjesson (S) föreslår att kommunstyrelsens förslag till beslut bifalls.

2024-11-06

Heidi Hankanen Ängberg (C) föreslår i första hand följande tre ändringar i förslag till beslut:

1. "Att bli Sveriges mest effektiva kommun" ändras till "Att bli Sveriges mest effektiva kommun med så hög kvalitet som möjligt utifrån kommunens förutsättningar." på andra raden under rubriken "2. Mål- och resultatstyrning" (s. 11) och näst sista raden s. 11.
2. Rubriken "Sveriges mest effektiva kommun" (s. 11) ändras till "Hög kvalitet utifrån kommunens förutsättningar" (även i innehållsförteckningen).
3. Rad 10 s. 11: orden "Målet innebär att Alingsås ska ha en" stryks och ersätts med ordet "med" och sätts ihop med föregående mening.

Annika Qarlsson (C) föreslår att Heidi Hankanen Ängbergs (C) ändringsförslag bifalls.

Heidi Hankanen Ängberg (C) föreslår i andra hand att kommunstyrelsens förslag till beslut bifalls.

Sanna Dabolins (V) föreslår i första hand att den gamla styrmodellen behålls.

Sanna Dabolins (V) föreslår i andra hand att målet för kommunen ändras till "Sveriges mest hållbara kommun" och att styrmodellen skrivs om för att passa målet.

Marcus Wallin (V) föreslår att Sanna Dabolins (V) båda ändringsförslag bifalls.

Beslutsgång

Ordföranden ställer kommunstyrelsens förslag till beslut mot Heidi Hankanens Ängbergs tre ändringsförslag och finner att kommunfullmäktige bifaller kommunstyrelsens förslag till beslut.

Ordföranden ställer kommunstyrelsens förslag till beslut mot Sanna Dabolins första ändringsförslag och finner att kommunfullmäktige bifaller kommunstyrelsens förslag till beslut.

Ordföranden ställer kommunstyrelsens förslag till beslut mot Sanna Dabolins andra ändringsförslag och finner att kommunfullmäktige bifaller kommunstyrelsens förslag till beslut.

Beslut

Styrmodell för Alingsås kommun antas. Styrmodellen ersätter den tidigare styrmodellen, antagen av kommunfullmäktige den 27 november 2019, § 218.

Deltar inte i beslut

Amanda Andersson (MP) deltar inte i handläggning och beslut av ärendet.

2024-11-06

Reservation

Sanna Dabolins (V) lämnar följande skriftliga reservation:

Vi i Vänsterpartiet reserverar oss först och främst mot det övergripande målet i förslaget till ny styrmodell - "Sveriges mest effektiva kommun". När fokus ligger på effektivitet finns det en risk att det innebär nedskärningar i välfärdstjänster, ökad press på arbetstagare och en minskning av offentliga investeringar i sociala program som bidrar till långsiktig trygghet och jämlikhet.

Vi vill istället att målet ska vara att skapa "Sveriges mest hållbara kommun", vilket innebär ett långsiktigt och helhetsinriktat perspektiv där både miljömässiga, sociala och ekonomiska faktorer vägs in. Hållbarhet innebär inte bara att skydda miljön, utan också att säkerställa att alla invånare har tillgång till goda bostäder, vård, utbildning och välfärd, samtidigt som arbetare får trygga arbetsvillkor och rimliga löner. Genom att prioritera hållbarhet kan kommunen visa att den tar ansvar för kommande generationers behov och strävar efter att skapa ett samhälle där alla har möjlighet att leva ett gott liv, utan att utsätta miljön eller sociala skyddsnät för onödigt stress. Med målet "Sveriges mest hållbara kommun" blir kommunen ett föredöme i att främja rättvisa och jämlikhet, samtidigt som man tar ansvar för klimatet och den biologiska mångfalden.

Vi reserverar oss även mot att man i förslaget till den nya styrmodellen tar bort mer specifika mål, indikatorer och uppföljningssystem, vilket försvårar möjligheten att tydligt följa upp om verksamheterna utvecklas i rätt riktning. Detta innebär en förskjutning av styrningen från politiker till tjänstemän, vilket kan leda till att det blir otydligt för oss politiker vad verksamheten faktiskt styr mot. Att lägga ansvaret på nämnderna att själva formulera politiska inriktningar i sina budgetar riskerar att göra processen mer godtycklig och svår att utvärdera. Vi vill därför se att man hellre behåller den gamla styrmodellen, eller uppdaterar målet - och därmed hela styrmodellen - efter målet "Sveriges mest hållbara kommun".

Anteckning

Jens Christian Berlin (L) lämnar följande protokollsanteckning:

Liberalerna ser positivt på att med det övergripande effektivitetsmålet kommer ett större fokus läggas vid kvalitet och resursutnyttjande. Vi vill samtidigt peka på svårigheten att hitta lämpliga indikatorer för att utvärdera om kommunen når detta mål. Inom vissa verksamheter kan det kanske vara mer eller mindre naturligt hur en sådan utvärdering ska göras. Inom andra verksamheter, inte minst de som inte är lagstyrda, är detta inte självklart. Det kommer att krävas ett grundligt arbete för att det övergripande målet inte bara ska bli tomma ord.

Vid sidan av de mål som kommer att följas upp genom styrmodellen, har kommunen ett antal övergripande styrdokument som ska följas upp separat. För att detta ska vara överblickbart för såväl förtroendevalda som förvaltningarna, efterlyser Liberalerna en sammanställning över dessa styrdokument och när de återkommande ska följas upp.

En följd av den nya styrmodellen är att fler politiska inriktningsbeslut kommer att fattas på nämndnivå. En farhåga är att inflytande över dessa beslut i praktiken kommer att hamna hos

2024-11-06

nämndpresidier och förvaltningsledningar. Det kommer att krävas utvecklade arbetsformer och en öppenhet för att involvera hela nämnderna om inte beslut i realiteten ska komma att avgöras i andra sammanhang.

Expedieras till

Samtliga nämnder och bolag, AVRF

Beslutsunderlag

- §140 KS Ny styrmodell 2024
- Förslag på ny styrmodell för Alingsås kommun, uppdaterad reviderad version
- Tjänsteskrivelse - Översyn av styrmodellen 2024
- Styrmodell Alingsås kommun, reviderad 2019